

Μετρώντας τη βλάβη

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ

Πέρασε πάνω από μήνας από την έναρξη των επιχειρήσεων του Ισραήλ και των ΗΠΑ στο Ιράν, που γρήγορα επεκτάθηκαν με άλλες επιθέσεις στη Μέση Ανατολή, και γίνονται οι πρώτοι λογαριασμοί για τις οικονομικές επιπτώσεις σε παγκόσμια κλίμακα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, όποια και αν είναι εφεξής η εξέλιξη πολεμικά και διπλωματικά, η οικονομία θα υποστεί βλάβη. Επίσης, αντιστροφή, οι επιδράσεις στην οικονομία μπορεί να επηρεάσουν κρίσιμα το πότε και πώς θα επιδιωχθεί ομαλοποίηση στο πολεμικό πεδίο.

Για την ελληνική οικονομία, οι εκτιμήσεις που μπορεί να γίνουν προς το παρόν είναι ανάλογες με τη λοιπή Ευρωζώνη. Με αφετηρία την αύξηση κόστους στην ενέργεια, σε σχέση με προηγούμενες εκτιμήσεις, μπορεί να αναμένεται αύξηση του ετήσιου πληθωρισμού κατά μία μονάδα, γύρω στο 3,5%, ενώ ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους να υποχωρήσει κατά μισή ποσοστιαία μονάδα, προς το 1,5%. Η επιβάρυνση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών αναμένεται σοβαρή, κυρίως λόγω αυξημένου κόστους για εισαγωγή ενεργειακών αγαθών και πιθανή κάμψη του τουρισμού.

Το πόσο θα επιβαρυνθεί ο πληθωρισμός είναι κομβικής

σημασίας για τα νοικοκυριά και γενικότερα για την ευστάθεια της οικονομίας μας. Το τελευταίο διάστημα, ο πληθωρισμός υπερβαίνει στη χώρα μας τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, γεγονός που μπορεί να αποδοθεί και στη γρηγορότερη ανάπτυξη, αλλά σίγουρα αντανάκλα μια πιο αδύναμη παραγωγική βάση και ασθενέστερο ανταγωνισμό στις αγορές. Πλέον, είναι κρίσιμο να μην αποκτήσουν νέα δυναμική οι πληθωριστικές προσδοκίες και να ενισχυθούν μέτρα προσφοράς που θα μετριάσουν, μεσοπρόθεσμα και όχι ευκαιριακά, το κόστος στις σημαντικές αγορές.

Σε κάθε περίπτωση, η αντανάκλαση του πολέμου στο Ιράν και τριγύρω δεν εξαντλείται σε μια παραμετρική επανεκτίμηση οικονομικών μεγεθών. Όπως και να το ερμηνεύσει κανείς, το πλέγμα όπου οδηγεί μια επίθεση μεγάλης κλίμακας που δεν συνοδεύεται από σχέδιο μετάβασης σε μια καλύτερη ή, έστω, ομαλότερη κατάσταση προκαλεί αμηχανία και οξεία αβεβαιότητα παγκοσμίως. Εάν τελικά η κατεύθυνση είναι η πλήρης εξουδετέρωση του Ιράν, δεν φαίνεται πώς αυτό μπορεί να γίνει χωρίς έντονες επιθέσεις για μήνες, εξέλιξη που θα εντείνει την κρίση στις αγορές ενέργειας και θα εκτροχιάσει πολλές οικονομίες. Εάν, αντιθέτως, οι

επιθέσεις σταματήσουν και οι ΗΠΑ απομακρυνθούν χωρίς να φαίνεται ότι η εμπλοκή τους ωφέλησε την παγκόσμια κοινότητα ή, έστω, τα στενότερα δικά τους συμφέροντα, η ζημιά θα είναι επίσης μεγάλη, αν και μεσοπρόθεσμα. Η αβεβαιότητα στη Μέση Ανατολή και στις αγορές ενέργειας θα έχει αυξηθεί και η υποχώρηση των ΗΠΑ, έστω προσωρινά, θα διαμορφώσει ένα πλαίσιο διεθνών σχέσεων που γίνεται ακραία απρόβλεπτο. Φυσικά, εάν υπάρξει λύση που θα σταθεροποιεί την περιοχή, σε μια νέα ισορροπία για τα διάφορα μέρη, η παγκόσμια οικονομία θα ανταποκρινόταν πολύ θετικά, όμως μια τέτοια εξέλιξη δεν διαφαίνεται, τουλάχιστον βραχυχρόνια.

Πέρα, λοιπόν, από τους πρώτους υπολογισμούς στα μακροοικονομικά, στα ταμεία του Δημοσίου και στις επιχειρήσεις, μαζεύονται σύννεφα βαριάς αβεβαιότητας. Θα αντέξουν οι παγκόσμιες αγορές παράταση της έντονης δοκιμασίας; Προς το παρόν, καταγράφεται πτώση και μεταβλητότητα, αλλά όχι πανικός. Οι μετοχές και τα ομόλογα τα τελευταία λίγα χρόνια προεξοφλούν αυξανόμενη κερδοφορία επιχειρήσεων και σταθερότητα κρατών, ακόμη και με μεγάλο ύψος δανεισμού. Θα αναστραφούν αυτές οι προσδο-

κίες και πώς θα επηρεάσει την οικονομία η ενσωμάτωση νέων κινδύνων στο κόστος χρηματοδότησης, όταν ταυτόχρονα αναμένεται μείωση ζήτησης, ενδεχομένως και ύφεση; Πώς θα χειριστεί η νομισματική πολιτική μια απότομη αντιστροφή των προηγούμενων προσδοκιών για μείωση επιτοκίων;

Εκτός από διαταραχές σε παραγωγή και χρηματοδότηση, για μια παγκόσμια οικονομία που δεν έχει διορθώσει σοβαρές ανισοροπίες, ούτε από την πανδημία και την εισβολή στην Ουκρανία, υπάρχουν και ακόμη βαθύτερα ζητήματα. Μια παρατεταμένη εμπλοκή στη Μέση Ανατολή χωρίς ρεαλιστική στόχευση, όπως και μια επί της ουσίας υποχώρηση μπροστά στην άμυνα του Ιράν και γενίκευση της κρίσης, μπορεί να υποσκάψει την αμερικανική οικονομία, αμφισβητώντας ίσως και την ηγεμονία της στη χρηματοοικονομική και τεχνολογική σφαίρα. Αυτό θα άλλαζε σταδιακά την ισορροπία δυνάμεων, συμπεριλαμβάνοντας την Κίνα και την Ευρώπη σε μια νέα εξίσωση, μέσα από έντονες αναταράξεις, διαστήματα κρίσης, αλλά και νέες δυνατότητες.

Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής IOBE και καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.